

20 mm

KARINTHY FRIGYES: *Idomított világ*

20 mm

15 mm

30 mm

KARINTHY FRIGYES:

Idomított világ

EURÓPA

Szerkesztette: Gyurgyák János

© Karinthy Frigyes jogutódja, 2020
© Európa Könyvkiadó, 2020

ISBN 978-615-5003-01-1

Kilencéves kisfiú 1930-ban

Audiencia gyermek öfelsége előtt

*„A te utad a végtelenbe visz,
De én előttem már a semmi van...”*

– Kosztolányi –

Harminckét évvel ezelőtt...

Én voltam kilencéves.

Ezernyolcszázkilencvennyolc, két évvel a millenniumi kiállítás után, amire igen jól emlékszem. Egy bácsi, aki valami újságnak dolgozik, beszélget apámmal – az ajtóban állok, sóvány, furcsa kis arccal, kicsit szétálló fülekkel, hallgatom őket. Az a szakállas bácsi valamit súg apámnak, aztán felém fordul, tréfásan vizsgáztatni kezd, hogy hát mi a véleményem erről meg amarról. Igen megfontoltan és méltósággal felelgetek, de valahogy azért mégsem sértődöm meg, amiért minden válaszomon jóízűen nevetnek – nagyon jól érzem a különbséget, ez a különbség – akkor még világos volt előttem – lényegbeli és nem fokozati. És tisztában vagyok a komikummal, ami abból adódik, hogy én, a kisfiú, felnőtteken beszélek. Hogyne, hiszen ugyanolyan komikusan hat rám, mikor a felnőttek próbálnak velem gyerekeskedni, gügyögnek, az én szótáramból igyekeznek behelyettesíteni a szavakat. A tulajdon, egymás közti beszélgetésük sohasem ingerelne nevetésre. Egyébként ugyanúgy vagyok a könyvekkel is. Az ember tragédiájá-t két évvel ezelőtt, hétévesen olvastam, és igen jól értettem, Gulliver-t is, az eredetit, Robinson-t és mindent. Éppen tegnap olvastam el Tolsztoj Iljics Iván halála című elbeszélését, nagyon tetszett, és határozottan meg voltam sértődve, mikor apám kivette a kezemből, hogy én ezt még nem értem. Dehogynem értem, apám, hogyne érteném – vagy azt hiszed, csak ti figyeltek és láttok bennünket? Mi legalább annyit tudunk rólatok, mint

ti mirólunk, ha nem többet! Tudod, mit nem értek, mi nem tetszik nekem? Azok a könyvek, amiket gyerekek számára írnak – ez nem érdekel, fel vagyok háborodva, ha a cím alatt ott látom zárójelben: „Az ifjúság számára átdolgozva.” Hogyan? Hát nem tudjátok, hogy engem a valóság érdekel, az élet, jobban és mélyebben, mint benneteket – mi az, hogy ifjúság számára, mit dugdostok, mit rejtegettek, mit „dolgoztok át”, mit hazudtok, mit tagadtok le – a csillagos eget akarjátok, a napot akarjátok letagadni az égről, „átdolgozni” –, a napot, amihez több közöm van, mint nektek?

Így érzek és gondolkodom, mert még nem verték belém a fejlődéstörténetet, majom és ember két külön dolog, és gyerekek az gyerek, öröktől fogva és örökké, a felnőtt pedig felnőtt – nem egymás változatai, fejlődési fázisai, két külön, önálló emberfajta.

Nem lévén „felvilágosítva”, nem tudom még, hogy a felnőttből származik a gyerek, tehát azt se értem, hogy a gyerekből lesz a felnőtt.

A naptárból azt tanultam, hogy harminckét év múlt el azóta, úgynevezett emlékek is igazolni látszanak ezt a dolgot – de ugyan mi az, hogy emlék? Valóban, tudok róla, hogy világháború volt, hogy összeomlott és feltámadt valami – a felhőt gépmadár nyergelte meg, szobánkban ott a rádió. De tudnék minderről, ugyebár, akkor is, ha nem magam éltem volna át – tudnék róla, hallomásból, könyvekből, megsejtésből –, s tudnék róla, legfőképpen és elsősorban abból, hogy most látom ezeket a dolgokat, mint létező maradványát és eredményét annak, ami történt. Léteznek ezek a dolgok, s ebből arra következtetek, hogy létrejöttek – s ezt a következtetést elnevezem emlékeknek, ennyi az egész.

És most itt ülök és beszélgetek egy bácsival, aki valami újságnál dolgozik.

Az ajtóban kilencéves kislány áll, sovány, furcsa kis arccal, kicsit szétálló fülekkel, mohón hallgatja, amit beszélünk.

Roppant ismerős.

És valami megdöbbenés fog el, amint ráeszmélek erre a fel-tűnő hasonlóságra. Nagyobb ez a hasonlóság, mint amennyit az „emlék” jelent.

Egyszerre csak azt érzem, hogy az „emlékeim”-ben élő kislány, aki én voltam, úgy, ahogy le van rajzolva, szinte kevésbé, szegényesebben hasonlít ahhoz, aki csakugyan lehettem, mint ez itt – az halvány képe volt csak, ez eleven valóság.

Majdnem ugyanaz...

Eh, ostobaság, káprázat, beleézés, a „már volt egyszer” ideges emlékcsalódása – hiszen har-minckét év múlt el!

Lássuk csak.

Véletlenül nagyon jól emlékszem arra a régi kislányra, emlékszem érzéseire, ez érzések és vágyak színére, szagára.

– Cinkó, gyere csak ide.

Zsebre dugja a kezét, egy kis grimaszt vág. Hetykén néz ránk.

– Gyere te ide.

(Igaza van. Most ő ad nekem interjút – én jelentkeztem audienciára, színe előtt, hogy tájékoztassam a közvéleményt: hogy fest a mi világunk, mit ér, mit jelent a jövő, Gyermek öfelsége szemében. A tisztelet, amit elvár, nem is egészen jogosulatlan – az alakuló és gazda-godó Idő szempontjából nagyon is érthető, ha fiaink atyai jóindulattal kezelnek bennünket. Apának lenni mégiscsak egyet jelent a tudással és tapasztalattal – de ki meri mondani, hogy ükunokám nem fog többet tudni nálam?)

– Jól van, Cinege. Kérdezni fogok tőled néhány dolgot – de nem olyan leckefélét. Nem olyat, amit tanultál. Olyat, amire magad jöttél rá, ha rájöttél. Olyat, ami...

Vállat vont, fölényesen legyint, hogy érti.

– Hö. Tudom. Nem műveltséget, hanem okosságot.

A megkülönböztetés nem rossz. Mégis – világos-e előtte a különbség? Mert a felnőttek közt igen sokat ismertem, akik előtt nem volt világos.

– Hát te tudod, mi az, hogy műveltség meg okosság?

– Persze. A Gyuri művelt. Tud minden utcát meg királyt meg telefont meg mindent... Az csak műveltség. A csillagokról, meg a naprendszerrel is tud, mert olvasta.

– No és az okosság?

– Hö. Hát aki arra rájött. A Newton is csak olyan buta volt, mint a Gyuri, de akkor még rosszul tudták, hogy van a Nap meg a Föld, mégis kitalálta.

– Hát most nem értem. Mért találta ki, mert buta volt, vagy mert okos volt?

– Az mindegy. Azért volt okos, mert tudta, hogy buta abban a dologban, és addig törte a fejét, míg okos nem lett. A többiek azt hitték, hogy úgy van, ahogy ők gondolták, és hogy ők az okosak, pedig csak műveltek voltak. Az okosság az, hogy én tudom, hogy én buta vagyok.

– Nagyon érdekes. Azt hiszem, közel jársz az igazsághoz. Mi a véleményed a politikai helyzetről?

– Miniszterelnök.

– Mi az, hogy miniszterelnök?

– Ő a politikai helyzet. Ő végzi a politikát.

Szóval, l'état c'est moi.

– No és a többiek?

– A többiek hazudnak.

Meglepődöm.

– Hazudnak?

– Igen. Mindenki hazudik, még a gyerekek is.

– Úgy. Te is?

– Csak ha muszáj.

Hát ezt honnan szedi? Tapasztalat vagy spekuláció?

– Mondd, Cinkó, mire szoktál gondolni, este az ágyban?

– Ha sötét van, a szájamat meg a fületem tapogatom, hogy megvan-e. Sötétben nagyobb a fülem.

Meglepő megfigyelés. Ajánlom Einstein figyelmébe, egy új fényteóriához.

– Melyik állathoz hasonlít az ember, szerinted?

– Az ember semelyikhez, de a majom hasonlít az emberhez, a keze éppúgy mozog, és úgy tornázik, mint a Négy Ördög a moziban.

– És mit gondolsz – ha az ember valamikor megváltozik, milyen lesz?

– Hát – másféle. Az ember a legokosabb állat. Lehet, hogy nyolc lába lesz neki.

– Azért, mert okosabb?

– Vagy lehet, hogy egy se. Nem tudom.

– Mi a véleményed a szerelemről?

– Blódság.

– Ugyan. Miért?

– Mert semmi szükség rá. Az emberek úgyis szaporodnak.

Ezt talán ne feszegessük.

– Mit gondolsz, kik boldogabbak? A felnőttek vagy a gyerekek?

– A felnőttek.

– Úgy. Te talán nem vagy boldog?

– Én voltam boldog. De most már nem vagyok az.

Elérzékenyülök, lírás vallomást várok, könnybe lábadt szemekkel.

– De hát miért?

– Mert lecsúsztam.

– Lecsúsztál?

– Igen. Nem sikerült, amit akartam.

– Mi volt az?

– Azt nem mondom meg.

Nem is faggatom tovább – hiszen nagyon jól tudom, mi az: éppen olyan jól, még jobban, mintha emlékezném rá, kilencéves koromból.

S ha ő nem mondhatja meg – higgyék el, ez azért van, mert még én se mondhatom el.

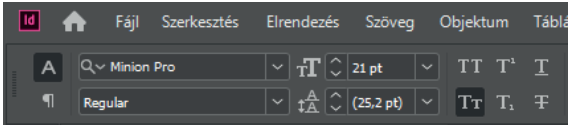
Pesti Napló, 1930. január 19.

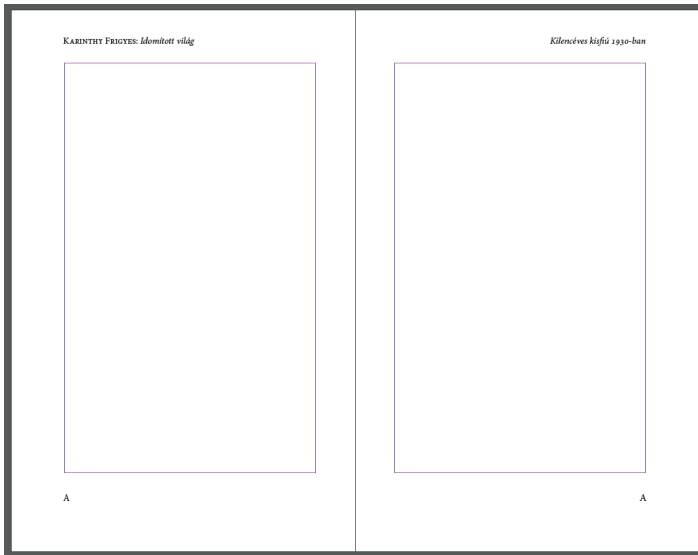
CHECKLIST!

Kiskapitális és ugráló számok:

Különleges jel:

ABLAK menü > Szöveg és táblázatok > Karaktertábla

Mesterlap elrendezése élőfejekkel és oldalszámmal
SZÖVEG menü > Különleges karakter beszúrása > Jelölők > Aktuális oldalszám

©-jel: SZÖVEG menü > Különleges karakter beszúrása > Szimbólumok > Copyright szimbólum

Alapbekezdés Bekezdésstílus:

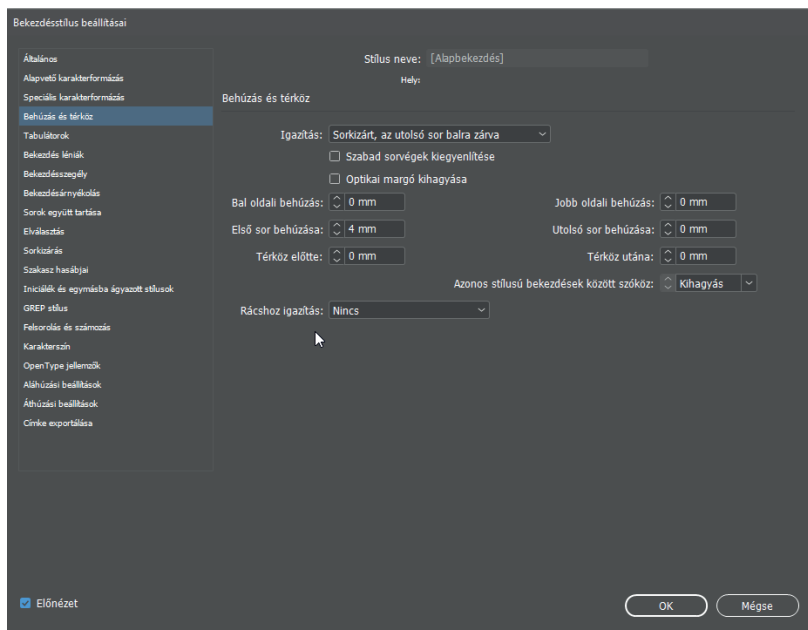
ABLAK menü > Stílusok > Bekezdésstílusok

11 pt Minion Pro regular font

13,2 pt sortávolság

Első sor behúzása: 4 mm

Ezt szigorúan Bekezdésstílusban kell beállítanod!

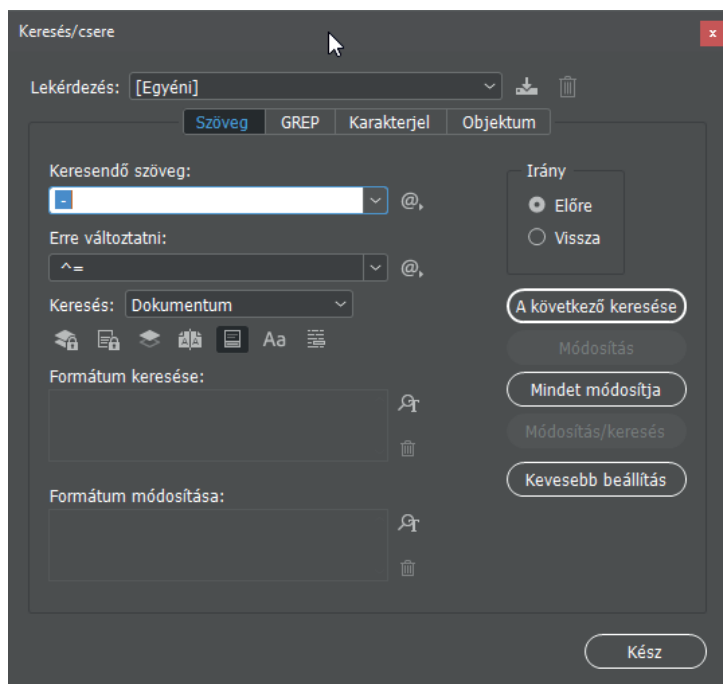

A szövegben hemzsegek az elválasztójelek olyan helyeken, ahol kötőjeleknek kellene lenni. Ha nem akarsz beleöszülni, cseréld le a SZERKESZTÉS menü > Keresés/Csere panellel.

De ne az összeset, mert pl. a címben így helyes 1930-ban, és nem így 1930–ban.

Figyeld meg a gondolatjelek előfordulásának szabályosságát: pl. szövegen belül általában előtte és utána egy-egy szóköz van. Így másold be a Keresendő szöveg mezéjébe. Majd a szövegbe visszamenve cseréld le az elválasztó jelet kötőjelre (ALT- vagy SZÖVEG menü > Különleges karakter beszúrása > Kötőjelek és gondolatjelek > Félkvirtszűz). Ezt is másold be előtte utána szóközzel, akkor ez a kifejezés jelenik meg az Erre változtatni mezőben:

A Word alapú szövegből a feltételes elválasztás (jele: ¬) is benn maradt a szövegben. Iktasd ki ezeket is a Keresés/Csere pannellel.

Erre keresel: ¬, erre cseréled (semmi).

Kb. a kilencedik oldalon kezdődik a szerző párbeszéde a kislevelel. A párbeszéd elején megint elválasztójel+szóköz van, gondolatjel+szóköz helyett. Cseréld le az összeset!

Maradnak még elválasztójel+vessző kombók (-,), ezt is cseréld gondolatjék+vesszőre!

Sorvégi „a” betűk nem maradhatnak ott, SHIFT+ENTER segítségével úgy tudod áttenni a következő sor elejére, hogy közben nem keletkezik új bekezdés!

Lap alján nem maradhat „fattyúsor” (más bekezdéshez tartozó leszakadó sor). Emeld át a következő oldalra!

nék róla, legfőképpen és elsősorban abból, hogy most látom ezeket a dolgokat, mint létező maradványát és eredményét annak, ami történt. Léteznek ezek a dolgok, s ebből arra következtetek, hogy létrejöttek – s ezt a következtetést elnevezem emléknek, ennyi az egész.

És most itt ülök és beszélgetek egy bácsival, aki valami új-